

Årsrapport for miljørettet helsevern 2013

Når vi snakker om miljørettet helsevern som en kommunal tjeneste, dreier det seg om en virksomhet som helt grunnleggende skal føre tilsyn med alle andre virksomheters arbeid med miljørettet helsevern. Miljørettet helsevern blir således en tjeneste som har som oppgave å ”føre tilsyn med andres innsats innenfor miljørettet helsevern, inkludert deres internkontroll”. Miljørettet helsevern har derfor et betydelig innslag av å ”føre tilsyn med tilsynet”.

I 2013 har vi prioritert å få på plass systemer for dette tilsynet med virksomheter og kartlegging av virksomhetsgrupper. Det har blitt utført rutinemessige tilsyn etter årsplanen for 2013, samt oppfølgingstilsyn og tilsyn med bakgrunn i bekymringsmeldinger.

Behandling av søknader og meldinger

Mange virksomheter er meldepliktige eller godkjenningspliktige etter miljørettet helsevern-forskriftene ved oppstart eller endring av virksomhet. Enkelte virksomheter er ikke oppmerksom på melde- eller godkjenningsplikten. Det har ikke kommet inn melding eller søknad om godkjenning fra en del virksomheter før dette har blitt etterlyst. Gjennomgang av de ulike tilsynsklassene og virksomhetsgruppene skjer kontinuerlig. Kartlegging av virksomheter som ikke har sendt inn melding tar opp en del tid. Annonser i Rana Blad, informasjon på kommunens nettsider, informasjonsbrosjyrer og brev direkte til mulige meldepliktige virksomheter har blitt benyttet for å nå ut med informasjon.

Mottatte meldinger om virksomhet og søknader om godkjenning i 2013:

Navn	Virksomhet	Status	Tilsynsklasse
Izy Cut AS	Frisør	Melding registrert. Stikkprøvetilsyn utført. Ingen avvik.	C
Fjellklippen Frisør	Frisør	Melding registrert.	C
Mo Mottak	Asylmottak	Melding registrert. Tilsyn utført. Avvik lukket.	C
Moheia Bad	Badeanlegg	Melding oppdatert. Tilsyn utført. Avvik lukket.	B
Glencore Manganese	Kjøletårn	Melding oppdatert. Tilsyn utført. Ingen avvik.	B
Chili Frisør	Frisør med hulltaking	Stikkprøvetilsyn utført. Søknad godkjent.	B
Rana Voksenopplæring	Undervisningslokaler	Melding registrert. Tilsyn utført. Pålegg om retting gitt.	C
Polarsirkelen vgs.	Videregående skole	Søknad registrert. Tilsyn utført.	A

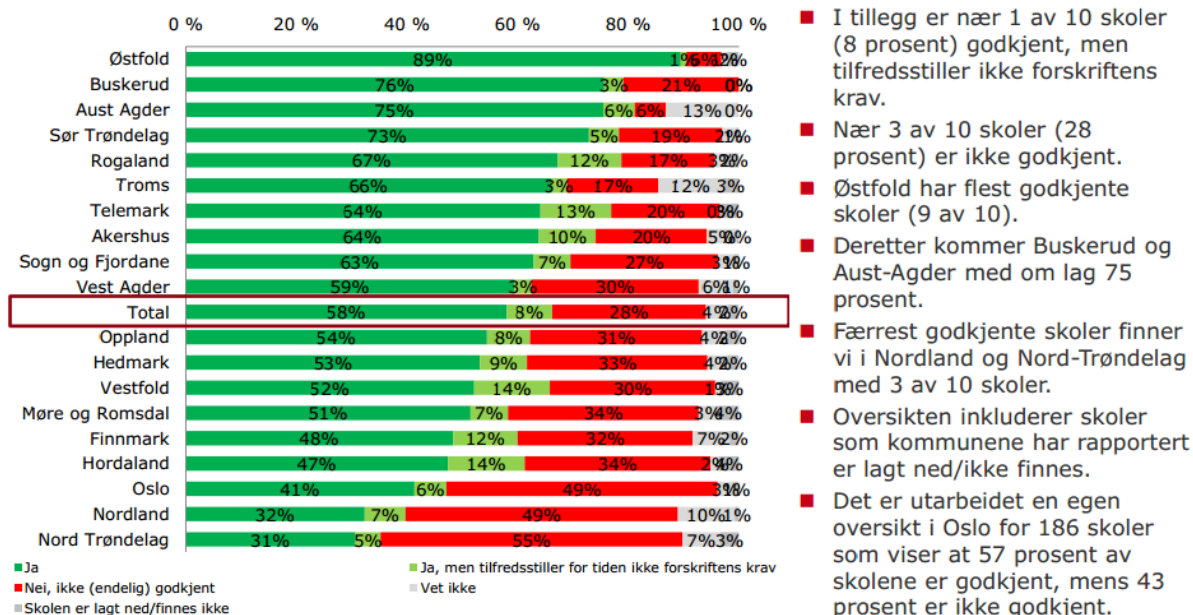
		Søknad godkjent.	
Dagmamma Utstrand	Dagmamma	Søknad registrert. Tilsyn utført. Søknad godkjent	B
Tusenbein barnehage	Barnehage	Søknad registrert. Tilsyn utføres etter tilsynsplan 2014, søknad behandles som driftsgodkjenning.	A

Litt om rutinemessig tilsyn i 2013

Skoler - Tilsyn med skoler i 2013 har hatt fokus på skolenes systematiske arbeid med miljørettet helsevern og internkontroll. Erfaringer fra skoletilsyn i 2012 og 2013 viser at de kommunale skolene mangler gode systemer for internkontroll, og at det er nødvendig at dette fokuset videreføres til neste års tilsyn. TNS Gallup har på vegne av helse- og omsorgsdepartementet i 2013 gjennomført en landsdekkende undersøkelse om skolenes godkjenningsstatus etter miljørettet helsevernregelverket. Rapporten kan lastes ned blant annet på helsedirektoratets nettsider.

Nær 6 av 10 skoler (58 prosent) er godkjent og tilfredsstillende forskriftens krav

Er skolen godkjent? (Jf Rundskriv I- 1/2012 fra Helse- og omsorgsdepartementet)

Barnehager - Tilsyn med miljørettet helsevern og tilsyn med barnehageloven har inngått et samarbeid om felles tilsyn med barnehager i Rana kommune. Målet er at tilsynet skal fremstå som koordinert og oversiktlig for den enkelte barnehage og barnehageeier. I løpet av høsten 2013 ble det utført en runde med «prøvetilsyn» ved 7 barnehager, 3 private og 4 kommunale.

Fokusområdet ved tilsyn med barnehager var også å undersøke om barnehagene har god nok kunnskap og systemer for sitt arbeid med miljørettet helsevern. Resultater fra tilsynsrunden viser at de private barnehagene hadde god kjennskap til forskriftskrav, og har implementert internkontrollsystem i virksomheten. Blant de kommunale barnehagene var kunnskapen om miljørettet helsevern og internkontrollmetodikk svært varierende.

Dagmamma - I forbindelse med barnehagetilsynene ble det forsøkt å skaffe oversikt over om det finnes dagmammavirksomheter i kommunen som faller under forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler (>3 barn, >10 timer i uken). Det ble annonsert blant annet i Rana Blad og på kommunens internettsider angående godkjenningssplikt. Kartleggingen resulterte i at Rana kommune nå har én godkjent dagmammavirksomhet.

Legionella – Virksomheter med kjøletårn og luftskrubbere som kan spre legionellaforurenset aerosol er meldepliktige etter § 11c i forskrift om miljørettet helsevern. Det ble gjennomført tilsyn med ett kjøletårn i Rana i 2013. Virksomheten hadde ingen avvik. Lovendringer fra 01.01.14. krever at kjøletårn fra nå av skal legge frem for kommunen en vurdering av innretningen fra et akkreditert inspeksjonsorgan hvert femte år. Med *akkreditert inspeksjonsorgan* menes inspeksjonsorgan som er akkreditert av Norsk akkreditering eller annet anerkjent akkrediteringsorgan som har undertegnet de relevante multilaterale avtaler for gjensidig internasjonal anerkjennelse, og som er etablert i et EU-/EØS-land.

Badeanlegg – Badeanlegg er underlagt krav i forskrift for badeanlegg, bassengbad og badstu m.v. Det stilles blant annet krav til melding ved oppstart og endringer, internkontroll og at anlegget har tilfredsstillende helsemessige og hygieniske forhold, samt bidrar til å hindre ulykker. Det ble gjennomført tilsyn med ett badeanlegg i Rana i 2013. Virksomheten hadde noen avvik som resulterte i pålegg om retting. Etter tilfredsstillende tilbakemelding fra virksomheten ansees avvikene nå som lukket.

Frisører – Etter forskrift om hygienekrav for frisør-, hudpleie-, tatoverings- og hulltakingsvirksomhet m.v., skal frisører sende inn melding ved oppstart av virksomhet. Forskriften stiller også krav til internkontroll og tilfredsstillende hygieniske forhold og forebygging av overføring av smittsomme sykdommer. Frisører regnes ikke som en virksomhetsgruppe med høy risiko for helsemessig ulempe, og det føres ikke jevnlig tilsyn med disse. I 2013 ble det utført stikkprøvetilsyn ved to frisører i Rana kommune. Virksomhetene hadde ingen avvik.

Oppfølging av vedtak om pålegg om retting i 2013 – Virksomhetsvis oversikt

Tilsyn og tilsynsrunder i 2013 har resultert i at tilsynsmyndigheten ved helse- og omsorgsutvalget har gitt vedtak med pålegg om retting til 3 skoler, 2 barnehager, Moheia Bad, Mo Mottak, og Rana voksenopplæring. Tilsyn med virksomheter som ikke har resultert i pålegg om retting omfattes ikke her.

Navn	Status
Mo ungdomsskole	Utsatt frist til 24.02.14 pga. utskifting av virksomhetsleder. Virksomheten arbeider med avvikene.
Gruben ungdomsskole	Tilbakemelding fra skolen mottatt innenfor tidsfrist. Møte avholdt om

	anmerkninger til dokumentasjon. Ny frist for utbedringer til den 24.02.14.
Mo Mottak	Tilbakemelding mottatt. Avvik lukket.
Moheia Bad	Pålegg om retting gitt. Tilbakemelding om retting mottatt.
Rana Voksenopplæring	Pålegg om retting gitt med tidsfrist til 13.01.14.
Selfors barneskole	Pålegg om retting gitt med tidsfrist til 24.02.14
Storforshei barnehage	Varsel om pålegg gitt med tidsfrist til 01.08.14
Englia barnehage	Varsel om pålegg gitt med tidsfrist til 01.08.14

Uttalelser

Forespørsler om uttalelser til søknader, planer eller høringer skal prioriteres. Dette kan være forespørsler fra andre myndigheter som Mattilsynet eller Fylkesmannen, samt kommunale myndigheter som plankontoret, byggesaksavdelingen eller miljøvernnavdelingen. Det har i 2013 blitt skrevet to uttalelser til byggesaker på forespørsel fra byggesaksavdelingen, og en uttalelse til plangodkjenning av drikkevannsforsyning på forespørsel fra Mattilsynet. Enkelt saker og rutinemessig tilsyn innenfor miljørettet helsevern er det som tar mest tid. Dersom miljørettet helsevern kan bidra mer i planarbeid utfra et folkehelseperspektiv, vil dette være i henhold til formålsparagrafen i forskrift om miljørettet helsevern.

Henvendelser og klager fra innbyggerne

Henvendelser om informasjon eller ønsker om rådgivning fra innbyggerne i Rana skal prioriteres. Dette kan være henvendelser angående ulike miljøfaktorer og forhold i offentlige bygg/områder, men det kommer også spørsmål angående forhold i private boliger. Miljørettet helsevern stopper i utgangspunktet ved ”dørstokken” til private boliger, men rådgivning og helsediplomati bør likevel prioriteres. Henvendelser og klager blir loggført og de fleste får rådgivning og henvisning til rette myndighet. Miljørettet helsevern skal være et sikkerhetsnett og i de fleste saker er det andre myndigheter som har juridisk kompetanse, for eksempel forsøpling som reguleres av forurensningsforskriften og miljøvernnavdelingen og anleggs-/vegtrafikkstøy som reguleres av forurensningsforskriften og Fylkesmannen. Stikkord i slike saker er samarbeid med andre myndigheter/kommunale avdelinger, undersøke faktiske forhold og vurdering av helserisiko. Det har i 2013 blitt utført 4 tilsyn med bakgrunn i klager eller bekymringsmeldinger.

Miljø og helse

Konsulent i miljørettet helsevern, kommuneoverlegen og miljøvernrådgiver har samarbeidet om overlappende myndighetsområder. Felles tilsyn har blitt utført.

Fylkesmannstilsyn med miljørettet helsevern i 2013

Fylkesmannen varslet et tilsyn med kommunens arbeid med lov om folkehelsearbeid kap.3 (miljørettet helsevern) og §§ 26 og 28 og lov om helsemessig og sosial beredskap. Tilsynet ble utført i mai 2013 og resulterte i et avvik og en merknad. Kommunen fikk avvik på at den ikke har en plan for helsemessig og sosial beredskap som oppfyller krav i lov eller forskrift. Fylkesmannen har bedt om dokumentasjon på at avviket er lukket innen 1. juli 2014. Kommunen fikk en merknad på at kommunen har et forbedringspotensial innenfor arbeidet

med miljørettet helsevern. Merknaden var basert på følgende observasjoner (sitat fra Fylkesmannens rapport):

- Kommunen har mangler i forhold til folkehelseloven § 28 krav om beredskapsplan for sine oppgaver etter folkehelseloven kap. 3
- Enkelte skoler mangler godkjenning, jf. forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v., § 6
- Rutinene for informasjonsutveksling, samhandling og kontroll internt kan forbedres. Dagens formelle strukturer rundt saksbehandler er svake. På enkelte utgående brev underskriver bare saksbehandler, uten medunderskriver.

Helse-, sosial- og omsorgsavdelingen har påbegynt arbeidet med ny beredskapsplan etter lov om helsemessig og sosial beredskap. Krav til beredskapsplan etter folkehelselovens § 28 blir oppfylt gjennom overordnet helseberedskapsplan.

Kvaliteten på noen skoler har ligget langt etter det som Forskrift for miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. krever. Dette har medført manglende helsevern godkjenning ved flere skoler. Miljørettet helsevern har ikke hatt tilstrekkelig virkemidler for å få skolene opp på forskriftsmessig kvalitet. Arbeidstilsynet har også tilsynsansvar på skolene, i forhold til lærerens arbeidsplass. Dette statlige arbeidstilsynet har benyttet strenge virkemidler nasjonalt, som stenging av skoler. At kommunen drifter skoler som ikke har helsevern godkjenning er et problem som ikke kan løses umiddelbart, etterslepet er så stort at det vil ta flere år før skolene i Rana har den pålagte helsevern godkjenningen. Det har blitt gjort klart at kommunen vil følge fremdriftsplanen for skolenoveringer som er vedtatt av kommunestyret og i følge denne planen vil utbedringer på de siste skolene bli ferdigstilt i 2018. Dette er altså en kontinuerlig prosess, og miljørettet helsevern oppfordrer skoler til å søke godkjenning så snart de har fått lukket evt. allerede påpekte avvik og mener at de oppfyller alle forskriftskravene.

Rutiner og formelle strukturer rundt saksbehandler forbedres etter merknaden fra Fylkesmannen. Utgående brev medunderskrives av fagsjef eller kommuneoverlege samt at faste møter i avdelingen og med evt. kommuneoverlege opprettholdes.

Oppsummering

Miljørettet helsevern-forskriftene spenner over et stort område med ulike virksomhetsgrupper og mange ulike miljøfaktorer. Utfordringer for det kommunale miljørettet helsevern-tilsynet er ofte at virksomheter som er underlagt miljørettet helsevern-regelverket ofte ikke har nok kjennskap til det ansvaret de er pålagt og de kravene som stilles. Mye av tilsynsarbeidet er informasjonsarbeid i tillegg til lovlighetskontroll. Miljørettet helsevern i Rana kommune har fått på plass nødvendige systemer for risikobasert tilsyn i 2013 og tilsynsplanen for året ble fulgt uten store endringer.